

Kriisi luo uusia mahdollisuuksia

Suomen lääkehuolto ja farmasian ammattilaiset ovat selvinneet koronaepidemian ensimmäisestä huipusta keväällä 2020 kunniamaininnan arvoisesti. Apteekit palvelivat valtaosan määrän asiakkaita epidemian alkupäivinä, kun huolestuneet kansalaiset rynnivät hakemaan lääkkeitään. Muutamissa viikoissa apteekkeissa vahvistettiin valmiutta tarjota etäasiointia ja kotiinkuljetuksia. Samalla rakennettiin apteekin oma suojausjärjestelmä, jotta virus ei pääsisi leviämään henkilökunnan ja asiakkaiden välillä. Näitä toimintamalleja ja oppeja tarvitaan jatkossakin.

Epidemian myötä verkkoapteekkien tilausmäärät nelinkertaistuivat. Poikkeustilassa mahdollistettu puhelinasiointi on koettu erityisesti ikääntyneiden joukossa käteväksi. Kuluttajakäyttäytymisen muutoksesta ennakoidaan pysyvää. Nyt on tärkeää ymmärtää lääkkeiden käyttäjien toiveet, jotta tulevaisuuden apteekkipalvelut osataan rakentaa niiden mukaan. Tutkimukselle on selkeä tarve.

Lääkehuoltoketjussa jokaisen toimijan on tunnistettava oma roolinsa ja ymmärrettävä muiden ketjun toimijoiden tehtävät ja näiden riippuvuussuhteet. Lääkehuoltoketju toimii normaalioloissa tehokkaasti, ja suomalaiset ovat voineet luottaa lääkehuollon toimivuuteen jopa niin, että sitä pidetään itsestään selvyytenä.

Koronaepidemian rantautuessa Suomeen syntyi ennakoimaton lääkkeiden kysyntäpiikki. Se nosti apteekkien tilausmääriä nopeasti ja johti lääketukkujen ruuhkautumiseen sekä toimitusten viivästymiseen.

Koettiin lääkehuoltoketjun kriisi, jossa vaadittiin veynystä etenkin apteekkien asiakaspalvelussa, jotta saatiin lääkehoidot varmistettua. Apteekkien tärkeä rooli on ollut toimia portinvartijoina silloin kun lääkkeet ovat uhanneet loppua tai kun koronakohut ovat ruokkineet epäasiallista lääkkeiden käyttöä.

Epidemian alkupäivät osoittivat jälleen lääkehuollon kriisivalmiuden tärkeyden. Toimiva viestintä kriisissä operoivien osapuolten kesken on ehdoton edellytys kriisin hallinnassa. Aiemmasta opitun mukaisesti käynnistettiin välittömästi toimijoiden ja viranomaisten yhteistyö, jolla tilanne lopulta saatiin hallintaan.

Vaikka Suomi tällä hetkellä purkaa rajoitustoimia, ei koronaepidemia ole ohi. Lääkehuollon on pidettävä jatkuva valmius epidemian uudelleen roihahtamisen varalta. Koronaepidemia arvaamattomine sivuvaikutuksineen haastaa nyt koko lääkehuollon ketjua toimimaan saumattomasti yhteen, jakamaan tietoa ja ennakoimaan tulevaa yhdessä. Tässä työssä epidemian vaikutuksista ja varautumistoimien vaikuttavuudesta tehty tutkimus auttaa meitä toimimaan paremmin seuraavassa pandemia-aallossa.

Kriisi rikkoo tutuiksi koetut rakenteet, tuo muutoksen ja pakottaa toimimaan uudella tavalla.

→ Charlotta Sandler

farmaseuttinen johtaja, FaT
Suomen Apteekkariliitto
charlotta.sandler@apteekkariliitto.fi

Pääkirjoitukset käsittelevät koronapandemian aiheuttamaa lääkehuollon poikkeus-tilannetta. Molemmat kirjoittajat nostavat esiin tilanneanalyysin ja tutkimuksen tärkeyden. Otamme mielellämme vastaan pandemiaan liittyviä käsikirjoituksia: dosis@farmasialiitto.fi

Toimituskunta